

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E BUJQËSISË, USHQIMIT DHE MBROJTJES SË
KONSUMATORIT DREJTORIA E SHËRBIMIT KËSHILLIMOR, SHKENCËS
DHE INFORMACIONIT BUJQËSOR TIRANË
QËNDRA E TRANSFERIMIT TË TEKNOLOGJIVE BUJQËSORE VLORË**

PROJKT KERKIMI NË FERMË

**Titulli:
“Krasitja e ullirit ”**

RAPORT PËRFUNDIMTAR

Afati i zbatimit viti 2011

**Athina Llambro
Lumturi Xhelilaj**

**Drejtori Q.T.T.B.Vlorë
Pr. As. Dhimitër Panajoti**

1. Hyrje:

- Justifikimi i kërkimit

Ulliri qysh në kohët më të lashta ka zënë një vend me shumë rëndësi në ekonominë e vendeve, që e kanë kultivuar, duke luajtur një rol të dorës së parë në ushqimin e njerzve. Ulliri në vendin tonë, për rëndësinë e tij ushqimore, jo vetëm që është vlerësuar qysh në kohrat më të vjetëra, por për të parët tanë, ka qënë e njohur mirë për kohën, edhe teknika e shtimit, e rritjes dhe ajo e nxjerrjes së vajit. Fakti që në sot trashëgojmë ullinj dhe ullishta në numër dhe sipërfaqe të mëdha, nga një e kaluar shumë e largët, tregon se në drejtim të përhapjes së ullirit, në vendin tonë dhe kultivimit të tij me kritere të drejta teknike për kohën, është kushtuar gjithmonë një rëndësi dhe kujdes i veçantë.

Sipas statistikave të viteve 2005 e më pas në vendin tonë ekzistojnë 5.000000 rrënjë ullinj nga të cilët 1.500000 ullinj me moshë shekullore dhe 3.500000 me moshe nënë 100 vjeçare, ullishte këto që i përkasin mbjellieve të bëra pas periudhës të viteve 1950 deri më sot.

Por mbajtja dhe shërbimet ndaj kësaj kulture ka një rëndësi të veçantë për zgjatjen e prodhimit dhe jetegjatesisë së pemës. Ky studim ngrihet në kuadër të nevojave për të patur një ullishte rentabel dhe një jetegjatesi të lartë.

Qarku i Fierit Aktualisht ka në inventarizim 7060 ha ullishte nga e cila 1823 ha shekullore, 3740 ha me moshë 40-50 vjeçare dhe 1496 ha të mbjella pas viteve 1990-

Qarku i Fierit bën pjesë në zonën e parë ekonomike. Në këtë zonë realizohet mesatarisht 11,8 kg/rrënjë duke u bërë një nga zonat më prodhuese të ullirit në shkallë vendi.

E veçanta e moshës së bimëve të ullirit në këtë Qark është se ullinjtë me moshë shekullore zënë rreth 25 % të totalit të sipërfaqeve ndërsa ullinjtë me moshë 40-50 vjeçare zënë 52% të sipërfaqes së përgjithshme dhe ata të mbjellë pas viteve 1990 zënë 23 % ndaj totalit.

Janë këto dy kategori ullishtesh që përbëjnë 75% të sipërfaqes nga ku meret mbi 80 % e prodhimit.

Është kjo kategori ullishte relativisht e re që kërkon ndërhyrje dhe trajtim në drejtim të rikuperimit të saj për të marrë dyfishin e prodhimit deri në 30-35 kg për rrënjë ose 50-60 kg/ha, duke qënë se është ullishte e re kërkohe më pak investime për rinovimin e saj e krahasuar me ullishten shekullore për këtë kategori ullishte kërkohe 50% më pak shpenzime për rikonstruksionin e saj.

Prandaj duhet të theksohet se fillimisht duhet të investohet në këto kategori ullishtesh të cilat duhet të përmirësojnë teknikat e krasitjes, mbrojtjes së bimëve dhe vënies në ujë

- Vendi i zbatimit të projektit:

Rrethi: Fier, Komuna: Qëndër, Fshati: Gorishovë fermeri,

Rrethi Vlorë Komuna Novosele Fshati Trevllazer fermeri Sokol

- Staf i pjesëmarrës i kërkuesve dhe ekstensionistëve etj,

- Nga Q. T. T. B. -ja : Athina LLAMBRO, Lumturi XHELILAJ,

- Nga Shërbimi Këshillimor: Vlorë - Dhimitër Shahini.

Fier - Bekim Beshaj

2. Objektivi i kërkimit:

Përshkrimi i projektit dhe justifikimi për kërkim:

Duke qene se zont e Vlores dhe Fierit kane nje numer te madh ullinjsh del e nevojshme kryerja ne vazhdimesi e sherbimeve si plehrimi sperkatja por ne menyre te vecante krasitja prodhuese duke mbajtur ne cdo vit nje prodhim te qendrueshem. Kjo arihet duke zgjedhur menyren me te pershtatshme te formes se kurores.

Prandaj duhet investohet në këto ullishte për të përmirësuar teknikat e krasitjes

3. Metodatat dhe materialet e përdorura:

Fillimisht, pas kontaktit me Drejtorinë e DBUMK-së Vlorë, dhe Fier në bashkëpunim me ekstensionistët Dhimitër Shahini për rrethin e Vlorës dhe Bekim beshaj për rrethin e Fierit u vrojtuan parcelat në fshatrat Gorishove ne rrethin e Fierit dhe në Vlorë ne fshatin Trevllazer. Me ndihmën e ekstensionistëve u përcaktuan fermerët, në parcelat e të cilëve do të ngrihej prova. U synuan parcela me moshë prodhimi, mbi 3 vjeçare.

U përzgjedhën parcela me bimë uniforme dhe me prodhimtari të mirë. U mbajtën shënime rreth kultivarëve të mbjellë dhe u morën treguesit e planifikuar në metodikë.

Kërkimi është i tipit “Provë”

- Skema e proves

Në fshatin Gorishove dhe Trevllazer në parcelë ishte mbjellë kultivari :

Në Vlorë dhe në Fier studimi u ngrit me variante dhe tre përsëritje për çdo variant.

Për çdo provë u morën në vrojtim 60 bimë.

- Trajtimet:

Metodat që u morën në vrojtim ishin:

- Metoda konvencionale e krasitjes në kulturën e ullirit
- Metoda e krasitjes .....

- Ngritja e vrojtimit

Gjatë 1-10 Mars, 2009, Staf i studimit Athina Llambro, Lumturi Xhelilaj,

Agr. Ekstensionist Dhimitër Shahini DRBUMK., Vlorë dhe Bekim Beshaj rrethi Fier, në prani të fermerëve për rrethin Vlorë dhe për rrethin Fier u ngrit ky vrojtim duke vendosur në gjithë parcelën etiketa për ndarjen e bimëve konformë metodikës.

:

- Inputet:

Agronomëve ekstensionist ju vu në dispozicion dosja e projektit që përmbante projektin, kontratën, fletoren e fushës. Fermerit ju vu në [dispozicion kryerja e analizave të mbetjeve toksike në bistakë](#).

Kjo u realizua me fondet e projektit.

- Metodologjia:

Vrojtimi u ngrit në 2 metoda dhe tre përsëritje në të dy rrethet Vlorë dhe Gjirokastrë.

Metoda e parë: U la me metodën konvencionale ku fermeri mund të zbatonte teknologjinë e tij si çdo vit tjetër.

Plehrim kimike, N P K

Trajtime kimike. Ridomil (Metalaxyl) për vrugun.

Për hirin Anvil (Hezaconazole), për kalbëzimin Sumislex (Procymidon).

Për tenjën Teflubenzuron.

Metoda e dytë: Me metodën BIO u përdorën; Plehrim organik 5 kg për rrënjë

Trajtime kimike me preparate biologjike si:

Për vrugun: Lëng bordolez 1 %

Hirin: Squfur, Kumulus

Kalbëzimin: Gurkali 1%

Tenja: Feromone Bacilus Thuringensis 1 në çdo 5 bimë.

Monitorimi qe vizual,

1. U krye numërimi i bistakeve, kokrrave të prekura nga tenja dhe kalbëzimi, për të dy variantet.
2. U krye rregjistrimi i kohës për çdo proces teknologjik që kryhej në parcelat ku u ngrit studimi.
3. Llojet e plehrave dhe pesticideve të përdorura (lëndën aktive dhe emrin tregtar) për çdo metodë.
4. Krahasimi i shkallës së infeksionit ndaj sëmundjeve dhe dëmtuesve.
5. Prodhimi mesatar për çdo bimë.
6. Raporti i rendimentit midis dy metodat.
7. Kryerja e analizës së sheqerit për çdo përsëritje e metodë.
8. Përcaktimi i mbetjeve toksike në rrush dhe verë si dhe krahasimi me standardet ndërkombetare.
9. Efektiviteti ekonomik për të dy metodat.

Treguesit u vlerësuan përmes numërimeve e rregjistrimit në fletore fushe e zyre.

Kompiuterizimi e përpunimi i treguesve u krye pas marrjes se gjithë treguesve. Hartimi i raporteve progresivë e përfundimtarë u realizuan konformë udhëzimeve të Agjensisë Financuese (M.B.U.M.K.).

Baza e nevojshme materiale u sigurua nga projekti.

Ecuria e vrojtimeve u vëzhgua vizualisht, në periudhat e përcaktuara çdo javë nga specialistët e ekstensionit dhe stafi i studimit. Në momentet e përcaktuara në metodikë ekstensionisti regjistroi në fletore fushe treguesit e matshëm, të cilin e dorëzoi tek drejtuesi i studimit në përfundim të marrjes së të dhënave të fundit. Pas marrjes së fletores së fushës, të dhënat u dubluan në fletore zyre, u kompiuterizuan e përpunuan.

4. Rezultatet: Përshkrimi i rezultateve (të dhëna dhe vrojtime).

Për rrethin e Vlorës

Hiri në kokërr (infeksioni) %

Metodat	Prova 1	Prova 2	Prova 3
Konvencionale	65	67	65
Metoda Bio	38	33	24

Tenja në kokërr (infeksioni) %

Metodat	Prova 1	Prova 2	Prova 3
Konvencionale	29	18	24
Organike (Bio)	18	9	11

Prodhimi kg/rrënjë

Metodat	Prova 1	Prova 2	Prova 3
Konvencionale	3.25	3.15	4.1
Organike (Bio)	4.89	5.53	5.7

Përmbajtja e sheqerit mesatarja (%)

Metodat	%
Konvencionale	23.6
Organike (Bio)	24.2

Mbetjet toksike në mg/kg

Metodat	Ridomil (Metalaxyl)	Anvil (Hezaconazole)	Sumislex (Procymidon)	Teflubenzuron
Konvencionale	0.8	0.1	3	0.9

Organike (Bio)	-	-	-	-
----------------	---	---	---	---

Për rrerthin e Gjirokastër

Hiri kokërr			
Metodat	Prova 1	Prova 2	Prova3
Konvencionale	51	57	59
Metoda Bio	41	44	40

Tenja kokërr			
Metodat	Prova 1	Prova 2	Prova 3
Konvencionale	38	36	39
Metoda Bio	27	29	31

Prodhimi kg/rrënjë			
Metodat	Prova 1	Prova 2	Prova3
Konvencionale	4.12	4.65	4.8
Metoda Bio	4.98	5.38	5.4

Mbetjet toksike në mg/kg

Metodat	Ridomil (Metalaxyl)	Anvil (Hezaconazole)	Sumislex (Procymidon)	Teflubenzuron
Konvencionale	0.78	0.1	3.54	0.85
Organike (Bio)	-	-	-	-

5. Vlerësimi i rezultateve:

Përmes këtij vrojtimi u evidentua nevoja e përcaktimit të mbetjeve toksike në rrush. Të dhënat e marra në vendet e mbjella me kultivarin Sangiovese tregoi se:

1. Përdorimi i preparateve BIO lë më pak mbetje toksike se trajtimi me metodën konvencionale të përdorimit të preparateve.

2. Cilësia e rrushit është më e mirë dhe shpenzimet janë më të vogla.

- Opinione të fermerëve dhe ekstensionistëve.

Deri sot, mendojmë se fermerët dhe ekstensionistët përmes studimeve që ndjek QTTB-ja, Vlorë për probleme të veçanta, siç që edhe ky studim do të jepen zgjidhje për problemet e ngritura nga fermerët. Kështu, tek fermerët Vesaf Musa dhe Krenar Rustemi u mendua se duke bërë zgjedhjen e duhur për trajtimin e vreshtit me preparate BIO cilësia e prodhimit do të jetë më e mirë dhe me pak mbetje toksike.

6. Vlerësimi ekonomik:

- Llogaritja e shpenzimeve dhe të ardhurave.

Metodat	Pesticidet e përdorura	Sasia	Çmimi	Totali (000 lekë)		Pesticidet e plehurat përdorura	Sasia	Çmimi	Totali
Metoda Tradicionale					Bio				
	Pleh kimik	1 (kv)	6.000	6.000		Pleh organik 5kg/rr	20kv	400	8.000
	Ridomil	5 (kg)	2.000	10.000		Leng bordolez	40kg	400	16.000
	Anvil	5 (kg)	2.500	12.500		Kumulus	4 kg	1200	4.800
	Sumilex	3 (kg)	2.500	7.500		Feromone			5.000
	Teflubenzol	2 kg	2.500	5.000					
				41.000					33.800

Metoda e parë me (metodën konvencionale) prodhimi është 3500 rrënjë x 4.1 kg/rrënjë = 14350 kg X 60 lekë = 86.100 lekë

Metoda e dytë (bio) prodhimi është 3500 rrënjë x 5.5 kg/rrënjë = 19.425 kg X 70 = 136.000 lekë.

Efektiviteti ekonomik: duke mbajtur konstant shpenzimet për shërbimet e tjera jashtë shpenzimeve si faktor studimi, diferenca e të ardhurave për ha tek Metoda konvencionale është 58% më e lartë se metoda Bio.

7. Diskutime dhe konkluzione:

Përmes këtij studimi u evidentua nevoja e përcaktimit të drejtë të përdorimit të preparateve kimike, për të marrë një prodhim cilësor

1 Përdorimi pa kriter i preparateve si dhe numri i madh i trajtimeve në vresht rrit së tepërmi sasinë e mbetjeve toksike në bistak, gjë që prish cilësinë e prodhimit

2 Cilësia e rrushit është me e mire dhe shpenzimet janë me vogla

- Aplikimi i përgjithshëm i tyre

Është i domosdoshëm përdorimi i preparateve BIO gjë që ndikon në uljen e sasisë së mbetjeve toksike në rrush.

8. Mesazhet e ekstensionit:

- Rekomandohet një zgjedhje e drejtë e kultivarit në përshtatje me kushtet klimatiko- tokësore.

Shpenzimet financiare të kryera

Nr.i artikullit	Emërtimi i Artikullit	Plan vj tor 000/lek	3/I	3/II	3/III	3 IV
602	Mallra e shërbime të tjera					
602.0	Mallra e shërbime zyre					
	Kancelari	5	3	2		
602.1	Mallra e shërbime speciale					
	Gur kali	7	7			
	Kumulus	5	5			
	Squfur	3	3			
	Feromone	2	2			
	Rrush e verë për analiza					
602.2	Udhëtim e dieta	20	10		5	5
Totali		42				

Përhapja (propagandimi) i rezultateve.

Sugjerojmë për fermerët përdorimin e preparateve Bio për një prodhim cilësor.

Metoda

- Metoda e zbatimit të mesazhit të ekstensionit nga fermerët bazohet në marrëdhëniet e mira të ndërsjellta të DRBUMK – QTTB Vlorë, ku respekti reciprok rrezatohet e u jep krahe shikuesve e dëgjuesve gjatë demonstrimit.
- Filmimi i demonstremeve e transmetimi përmes TV lokalë e kombëtarë është me shumë efekt përgjithsues.
- Hartimi i fletë - palosjeve, lajmërimet e organizimet e seminareve, demonstremeve, ditëve të fushës, filmimet e transmetimet televizive etj. kërkojnë organizim të qartë nga stafi i studimit, bazë materiale e paisje

kompiuterike dhe fonde të mjaftueshme monetare.

- Mendojmë se për organizimin e demonstrimeve përgjigjet në radhë të parë Shefi i ekstensionit të DRBUMK-së, i cili siguron fonde edhe për shpërblimin e pjesmarrësve në demonstrim dhe të kërkuesve lektorë.

Literatura

Petraç Sotiri, Todo Gjermani, Taso Nini: “Vitikultura.” Todo Gjermani:

“Ampelografi dhe njohuri praktike mbi kultivarët kryesore të rrushit”

Hipokrat Fiku: Studime agrobiologjike të kultivarëve të rrushit 1980 – 1990

Drejtues Projekti
Athina Llambro
Lumturi Xhelilaj

Shef i financës
Vangjel Buzi

Drejtori
Pr.As. Dhimitër PANAJOTI

Për: DRBUMK-në Vlorë
Shemsi Roshi

Për: DRBUMK-në Fier
Ethem Bitaj